

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ
НАВЧАННЯ, СПРЯМОВАНОЇ НА ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНЕ
СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА**

Каплінський Василь Васильович – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця;

Дамзін Олександр Вікторович – аспірант, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Тетерук Роман Олегович – аспірант, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Анотація. В статті розкриваються особливості загальнопедагогічної підготовки здобувачів вищої освіти заочної форми навчання, спрямованої на особистісно-професійне становлення майбутнього педагога. В дослідженні розглядаються педагогічні методики, інноваційні підходи та освітні ситуації, які сприяють особистісному та професійному зростанню майбутніх учителів.

Ключові слова: педагогіка, загальнопедагогічна підготовка, педагогічна технологія, педагогічні ситуації, педагогічні інновації, особистісно-професійне становлення

Abstract: The article reveals the peculiarities of general pedagogical training for students of distance learning in higher education, aimed at their personal and professional development as future educators. The study explores pedagogical methodologies, innovative approaches, and educational situations that contribute to the personal and professional growth of prospective teachers.

Keywords: pedagogy, general pedagogical training, pedagogical technology, pedagogical situations, pedagogical innovations, personal and professional development.

Вивчення педагогічних дисциплін за заочною формою навчання потребує дещо інших форм і методів роботи, ніж на стаціонарі. Вони спрямовані на визначення ключових положень і застосування відповідних технологій їх засвоєння.

У зв'язку з тим, що на педагогіку, наприклад, дається лише три лекції на 4 об'ємних розділи, то замість тематичних розробляються узагальнюючі лекції (одна лекція на кожний розділ). Це вимагає і відповідної методики.

Практичні заняття також відрізняються від занять на стаціонарній формі навчання. Вони мають в основному інтегрований характер (мається на увазі інтеграція теоретичної і практичної складових освітнього процесу): спочатку обговорюються теоретичні позиції споріднених тем (наприклад, методи педагогічних досліджень, методи навчання і методи виховання), а потім вони відпрацьовуються і закріплюються на основі виконання практичних завдань, розв'язання педагогічних ситуацій і аналізу відеоситуацій.

Свої особливості мають форми і методи контролю. В більшій мірі у роботі зі здобувачами вищої освіти усіх рівнів використовується тестовий контроль, оскільки таким чином забезпечується всеохопність програмного матеріалу, і він є більш економним в часі. Так, з базової дисципліни «Педагогіка» розроблено 300

тестових завдань різних видів, які відповідають послідовності вивчення тем за навчальною програмою і досить зручні у використанні.

Інноваційний характер має комплексний державний екзамен, що включає педагогіку. Інноваційність полягає у тому, що одне з екзаменаційних завдань передбачає аналіз живої педагогічної ситуації, що демонструвалася на екрані. Причому відеоситуації не повторюються (їх кількість відповідає кількості студентів, що беруть участь у державній атестації) Відбір відеоситуацій здійснюється за такими критеріями: відповідність змісту ситуації програмному змісту державного екзамену; проблемність; можливість застосування теоретичних положень при аналізі та розв'язанні ситуації; лаконічність (максимум 2-3 хв.).

Відображаючи живий навчально-виховний процес, відеоситуації виявляють вміння майбутнього фахівця застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності. Аналіз педагогічних явищ, які демонструються на екрані, здійснюється за такою логікою: спочатку студент має визначити проблему, відображену в ситуації; актуалізувати теоретичні знання, необхідні для вирішення проблеми; запропонувати шляхи вирішення проблеми або оцінити й обґрунтувати педагогічну доцільність чи недоцільність того способу, який мав місце при розв'язанні ситуації.

Для зручності аналізу відеоситуації студентам даються окремі алгоритми, які відображають різні аспекти навчально-виховної діяльності педагога.

Такий підхід спрямований на виявлення у майбутніх педагогів і викладачів закладів вищої освіти того важливого компонента змісту освіти, що називається досвідом творчої діяльності. Цей важливий досвід часто залишається поза увагою, оскільки головний акцент під час проведення державної атестації робиться на перевірці теоретичних знань та досвіду репродуктивної діяльності.

Посібники і методичні рекомендації з дисциплін педагогічного циклу, навіть якщо вони розробляються для стаціонарної форми навчання, обов'язково зорієнтовані на заочну форму. Головний критерій подання в них матеріалу – *подати весь обсяг програмного матеріалу*, але стисло у лаконічних ключових положеннях. Такий характер притаманний для посібників і методичних рекомендацій для підготовки до курсових екзаменів і державної атестації.

Слід окремо наголосити на важливості оперативного відображення кращих зразків виконання різноманітних завдань, що даються студентам заочної форми навчання, у соцмережах. Популярними є педагогічні відеоматеріали з конкурсів педагогічної майстерності та фрагменти індивідуальних творчих дидактичних і виховних проєктів до перегляду яких в соцмережах з подальшим аналізом активно залучаються заочники.

Для результативної роботи в інформаційному просторі створюється реєстр інформаційних платформ, сервісів, програм, які є продуктивними для організації освітньої діяльності з навчальних дисциплін, різних видів практики.

За останні роки простежується позитивна динаміка, щодо удосконалення системи практичної підготовки з педагогічних дисциплін магістрів заочної форми навчання, що зумовлена загальними процесами входження української вищої освіти у європейський освітній простір і необхідністю підвищення якості підготовки фахівців відповідно до Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти: так, зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у порівнянні з 2020-2021 та 2021-2022 н. р. *збільшено кількість кредитів на проведення асистентської практики з двох до чотирьох у 2022-2023 н.р.*

Впродовж 2020-2021, 2021-2022, 2022-2023 н.р. *удосконалювались цілі, завдання, зміст практик* відповідно до вимог формування й розвитку загальних

(універсальних, ключових тощо) компетентностей та необхідності вміти безперервно вчитися впродовж життя.

В порівнянні з минулими роками у 2022-2023 н. р. активізувалася робота студентів під час переддипломної практики із *упровадження інноваційних методів навчання та управління освітнім процесом*.

Список використаних джерел

1. Дамзін О. В. Проблема становлення майбутнього вчителя фізичної культури як особистості та педагога-професіонала в контексті історії і сьогодення. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2022. Випуск 72. С. 27-38. <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/issue/view/197/220>
2. Каплінський В. В., Дамзін О. В. Загальнопедагогічні компоненти особистісно-професійного становлення фахівців з фізичного виховання та формування відповідального ставлення до їх набуття (кін. XX – поч. XXI ст.). *«Вісник науки та освіти (Серія «Педагогіка»)»: журнал.* 2023. № 1(7) 2023. С. 480-492. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-1\(7\)-480-491](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-1(7)-480-491)

УДК 37.016:81-028.31(477.82)

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОГО СВІТУ УЧНЯ-ЧИТАЧА ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ДИТИНОЦЕНТРИЧНИХ ІДЕЙ ПЕДАГОГІКИ-ПАЙДЕЇ

Мхитарян Ольга Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Анотація. В статті розкривається особливості формування духовного світу учня-читача як відображення дитиноцентричних ідей педагогіки-пайдеї. Розкривається значимість духовних аспектів в розвитку особистості учнів, актуалізується значення дитиноцентричних підходів до освіти.

Ключові слова: духовний світ, учень-читач, дитиноцентризм, педагогіка-пайдея, педагогіка, читацька компетентність, онтологія

Abstract. The article explores the peculiarities of developing the spiritual world of a student-reader as a reflection of child-centered ideas in paideia pedagogy. It emphasizes the significance of nurturing the spiritual aspects of students' personalities, with a focus on child-centered approaches to education.

Keywords: spiritual world, student-reader, child-centeredness, paideia pedagogy, pedagogy, reading competence, ontology.

У суспільно-політичних реаліях України найважливішим завданням національної системи освіти стає розвиток духовного світу особистості, а саме: морально-етичних і соціально-політичних загальнолюдських цінностей [2, с. 19–20]. Особливе значення в цій справі відводиться гуманітарним предметам, передусім українській літературі, покликаний формувати, збагачувати внутрішній світ дитини, позитивно впливати на її самосвідомість, спрямовувати морально-етичний потенціал, розвивати інтелектуальні, творчі здібності, естетичні смаки. Однак невисока якість літературної освіти актуалізує пошук альтернативних шляхів розв'язання читацьких складнощів учнів у контексті сучасних освітніх викликів. У зв'язку з європейським вибором українців і відповідними трансформаціями вітчизняної освіти засобами розбудови Нової української школи